

LIFFE

Fašizem še vedno "vžge"

Romun Radu Jude in Nemec Robert Schwentke v svojih filmih tematizirata drugo svetovno vojno, prvenec Čilenca Tomasa Alzamora Mala bela laž lažne novice, Ne puščaj sledov Debra Granik pa poskus pobega iz družbenega.

✎ Zdenko Vrdlovec, Špela Barlič

Romunski režiser Radu Jude je že v filmu, pravzaprav bolj neke vrste zvočnem fotoalbumu *Mrtvi narod* razkril, da so v Romuniji leta 1941 samo v Bukovini pobili 270.000 Judov, in to še preden so nacisti začeli izvajati svojo »dokončno rešitev«, tako da so bili celo esesovci, kot piše Hannah Arendt v knjigi Eichmann v Jeruzalemu, sokirani ob grozotah romunskih pogromov. Ker pa v Romuniji, trdi režiser, o tem ne marajo ne slišati ne govoriti, je letos posnel še en film. Njegov naslov *Vseeno mi je, če bomo v zgodovino zapisani kot barbari* je citat generala Iona Antonescuj, ki je ukazal poboje Judov (arhivski posnetki povojnega sojenja kažejo, kako ponosen je bil na to). Če *Mrtvi narod* niti ni bil pravi dokumentarec, pa ta film tako rekoč s prstom kaže nase kot na igranega, ko se začne s pripravi režiserke Mariane (Iona Iacob) na ulično gledališko predstavo sredi Bukarešte, v kateri želi z nepoklicnimi igralci rekonstruirati romunske poboje Judov leta 1941. To je sicer precej transparenten, če ne kar demonstrativno transparenten film, v katerem so najboljši deli dialoški, in to predvsem po zaslugi v zgodovini dobro podkovane in inteligentne Mariane (njen pilotski ljubimec jo ima za »eruditsko pošast«), ki se še posebej izkaže v polemiki s prav presenetljivo razgledanim predstavnikom mestne oblasti, ki bi rad njeno predstavo omlil: »Ni treba ravno kazati pobojev.« Vendar jih je treba (čeprav le z barokom, v katero stlačijo skupino Judov in jo zažgejo), le da ne toliko zaradi kakšne verjetnosti zgodovinske rekon-

strukcije kakor pa zato, ker se pri tem pokaže, kako je ta predstava »vžgala« pri romunskem občinstvu prav zaradi tega zažigalnega prizora. Ni kaj, fašizem pač še danes »vžge«. Tako film na koncu postane prav aktualen.

Stotnik

Do podobnega sklepa pride tudi nemški *Stotnik* v režiji Roberta Schwentkeja. Dogaja se tik pred koncem druge svetovne vojne, ko so se po Nemčiji klatili samo še sestradani dezertjerji, ki so jih pobijali bodisi vaščani, če so jim kradli hrano, bodisi gestapo, če jih ni zaprl v taborišče. Eden izmed njih je mladi vojak Willi Herold (Max Hubacher), ki komaj uide smrti, toda ko v zapuščenem vojaškem avtu najde stotniško uniformo in si jo obleče, sam postane tisti, ki pobija dezertjerje. Platon je imel prav: igranje raznih likov ni nedolžna zadeva, človek lahko res postane to, kar igra. Res je, da so bile v Williem primeru za to potrebne posebne okoliščine, saj si je z igranjem stotnika reševal kožo, a je vseeno presegel samega sebe, saj je postal prav takšna pošast, kakršna je v njegovi predstavi moral biti nemški stotnik. Toda Willi

Ne puščaj sledi ✎ arhiv Liffa

Herold se s svojo topolo, imenovano »naglo vojaško sodišče«, pripelje tudi v današnjo Nemčijo, kjer nadleguje mimosdoce. Res se to zgodi v odjavni špici, kar pa ne pomeni toliko »odjave« nacizma kakor pa to, da se nadaljuje še po »filmu« in zunaj njega.

Mala bela laž

Prvenec čilškega didžeja Tomasa Alzamora *Mala bela laž* na mikropriemeru dogodka v skromni skupnosti malega mesteca pokaže na nekaj perečih globalnih problemov našega časa, kot so produkcija lažnih novic, medijske ma-

nipulacije in porast pritlehnega senzacionalizma ter okoriščanje bogatih, ki imajo dostop do pravih informacij, na račun naivnosti revnih in manj izobraženih. Gonilni sili dogajanja sta novinar in fotograf lokalnega časopisa, ki se bojujeta s klasično težavo tiskanih medijev – prodaja upada, oglaševalci iščejo druge kanale, osmrtnice se vsem zdijo predrage. Ko vrla fotoreporterja nekega dne z avtom zbijeja lokalnega pijančka, prideta na idejo, da bi lahko nesrečo prikazala kot umor in novico objavila v časopisu. Prodaja poskoči in proizvodnja lažnih novic dobi krila. Potem pa se reporterja po prepiti noči zbudita sredi kroga poležane koruze in stvari se začnejo resno zapletati. V dogajanje se vpleta jo tudi »dokumentarni« VHS-posnetki »resničnih« intervjuvancev, ki pripovedujejo o tem istem dogodku, kar še dodatno zaostri vprašanje zmanipulirane resničnosti. Mala bela laž je nepretenciozna, nekoliko karikirana komedija z lokalnim koloritom, ki pa ima o svetu, v katerem živimo, vendarle povedati kar nekaj gorkih.

Ne puščaj sledov

Ameriška režiserka Debra Granik se osem let po odlično sprejetem filmu *Na sledi očeta* vrača s še eno izjemno zgodbo o odrasčanju in študiju ameriškega podeželskega avtsajdstva s filmom *Ne puščaj sledov*. Vojni veteran Will je po ženini smrti našel zdravilo za posttravmatsko stresno motnjo v popolni izolaciji, v primitivnem, preprostem življenju sredi gozda, med ogromnimi praprotni in vlažnim mahom, kjer ni pretečih zvokov in motenj modernega sveta, dan pa je do roba napolnjen z čem za preživetje. Težava je v tem, da bivakira na tuji zemlji in da mu družbo dela mladoletna hčerka, kar ne uide očesu socialnih služb, ki puščavnika zajamejo in ju prisilno vrnejo v civilizacijo. Debra Granik tenkočutno raziskuje sožitje med očetom in hčerko ter lepo ujame trenutke prebujenja hčerine neodvisnosti, ob tem pa nam odstira skoraj antropološki pogled v življenje v odmaknjenih predelih ruralne Amerike. Zelo realističen, intimen, prijetno melanholičen film o življenju zunaj konvencionalnih okvirov in ceni, ki jo je treba plačati zanj. ✕

Willi Herold se s svojo topolo, imenovano »naglo vojaško sodišče«, pripelje tudi v današnjo Nemčijo. ✎ arhiv Liffa